

Las cunvegns da pretsch illegalas èn considerablas

La cumissiun federala da concurrenza ha terminà las 10 inquisiziuns pervi da violaziuns dal dretg da cartel en il Grischun

DA MARTIN CABALZAR

■ **Uss èsi definitiv. Ier la la cumissiun federala da concurrenza (Weko) infurmà a Berna davart las sancziuns pridas cunter interpresas grischunas ch'han violà il dretg da cartel. Tut en tut èn 12 interpresas vegnidas punidas cun radund 11 milliuns.** En ses rapport davart sias investigaziuns concernent «construcziuns da vias» constatava la Weko che 12 interpresas da construcziun da vias dal Grischun èn s'inscuntradas da 2004 fin 2010 regularmain per uschenunadas sesidas «da repartiziun» resp da «calculaziun». En questas sesidas da coordinaziun hajan las interpresas involvidas repartì tranter ellas ils projects da construcziun da vias planisads tant sin plaun chantunal sco communal e fixà da cuminanza ils pretschs da las offertas. Las cunvegns sajan vegnidas fixadas sin fundament da tschertas quotas dal martgà da lavur ch'èran definidas oravant resguardond era l'interessenza da las singulas interpresas. Ils pretschs da las offertas sajan alura vegnids fixads cuminaivlamain, savens sin fundament d'ina tscherta metoda da calculaziun. Cun sa cunvegnir davart ils pretschs d'offerta ed ils criteris da surdada da las lavurs hajan las interpresas tschertgà da reducir il squitsch da concurrenza sco era da stabilisar ed auzar ils pretschs per las incaricas da construcziun, scriva la Weko en ses rapport final.

Tant chantun sco vischnancas èn pertutgads

Las cunvegns da lavur e da pretsch da questa segunda investigaziun concernan projects da construcziun da vias tant dal chantun Grischun sco da las vischnancas dal Grischun dal nord e dal sid, senza la regiun dal Mesau. Las 12 interpresas involvidas hajan ina cumpart cuminaivla da radund 85 pertschient dal martgà relevant. Tranter ils onns 2004 e 2010 hajan las interpresas numnadas repartì tranter ellas radund 70 fin 80 pertschient da l'entir volumen da construcziun da vias chantunalas e communalas en il Grischun dal nord e

Il parsura da la Weko Andreas Heinemann ha infurmà las medias ier a Berna.

KEYSTONE

dal sid. Quai correspundia, considerond ils radund 650 projects da via, ad ina summa totala da minimum 190 milliuns.

Chastis mitigions e remuneraziuns a chantun e vischnancas

La Weko ha chastia las firmas culpantas cun chastis da total radund 11 milliuns. Da las 12 interpresas involvidas han ogt deponì sezzas ina denunziaziun e/u han renonuschì sezzas las inculpaziuns fatgas da la Weko. Quai haja alura era gi in effect mitigion sin il chastis, summa summarum sa tracti quà da radund 14 milliuns. Nov da las dudesch interpresas èn plinavant sa cunvegnsadas voluntariamain cun ils donnegias avant la decisiun da la Weko. Ellas èn s'obligadas d'indemnisar il chantun e las vischnancas grischunas pertutgadas cun ina remuneraziun da total radund trais milliuns.

Club Quattro

En la Val Renana da Cuira èn las suandantas quatter interpresas sa radunadas tranter 2006 e 2012 regularmain per sesidas en il rom d'ina «Quattro Round»: Hew SA, Implenia Svizra SA, Lazzarini SA e Mettler Prader SA. En las sesidas ch'avevan lieu regularmain en intervals dad in fin dus mais en las sedias da las interpresas han las quatter firmas mintgamai barattà tranter pèr las infurmaziuns actualas e futuras davart projects da construcziun e signalisà lur interess particulars per las differentas lavurs. Sco quai che la Weko s'exprima expressivamain sa tracti quà d'in stgomi d'infurmaziun, cunvegnientschas davart pretsch e repartiziun da las incaricas n'hajan ins betg pudì cumprovar. Quai na muntia dentant anc betg che quest cumportament vegnia sancziunà.

Violà il dretg da cartel

In tal stgomi d'infurmaziun sistematic muntia dentant ina cuntravenziun dal dretg da cartel, damai ch'ellas hajan in effect considerabel sin la concurrenza. «L'enconuschientscha da l'interessenza dals concurrents serva a las interpresas d'adattar lur offertas uschia che la concurrenza vegn sclausa u almein minimada», constatava la Weko.

Ultra da quai hajan las quatter interpresas er en la regiun da la Val Renana da Cuira ina ferma posiziun sin il sector da construcziun auta.

La Weko ha scumandà a las quatter interpresas da barattar ora lur interess per projects da construcziun, excepti sch'ellas furman in consorzi u figureschan en ina relaziun da sut-interpresa.

Decisiun Engiadina II

En l'investigaziun «Engiadina II» ha la Weko scuvri 10 cunvegns illegalas tranter la Rocca+Hotz SA e la Foffa Conrad SA. Las inculpaziuns concernan la submitiun da mintgamai tschintg projects da construcziun auta e bassa en Engiadina Auta dals onns 2008 fin 2012. Las duas interpresas èn sa cunvegnsadas da fixar tar quests projects ils pretschs da las offertas per regla uschia che la purschida da Foffa Conrad SA era pli auta che quella da Rocca+Hotz SA. En in singul cas è era l'interpresa P. Lenatti SA stada da la partida. Las cunvegns pertutgan sis surdadas da lavur da privats e quatter surdadas da lavur da vischnancas da l'Engiadina Auta. Il volumen da quellas incaricas tanscha da paucs desmillis fin a radund dus milliuns francs.

Tar ogt da diesch cas examinads èn las premissas legalas per in chastis stadas avant maun. Dues cuntravenziuns n'èn betg vegnidas sancziunadas damai che las limitaziuns da concurrenza n'eran betg stadas relevantas pli. Concretamain ha la Weko chatià la Rocca+Hotz SA cun radund 48 000 francs, la Foffa Conrad SA cun radund 11 000 francs e la P. Lenatti SA cun radund 2000 francs. Damai che la Foffa Conrad SA ha cooperà cun la Weko è ses chastis vegnì reduci resp. schizunt stgassà. Cunter las decisziuns da la Weko po vegnir recurrì entaifer 30 dis al Tribunal administrativ federal a S. Gagl.

Chastiads vegnan:

KIBAG Bauleistungen SA	1,7–2,0 milliuns
Mettler Prader SA	1,2–1,5 milliuns
Walo Bertschinger SA Cuira	1,0–1,3 milliuns
Palatini SA Vaz Sut	0,9–1,2 milliuns
Casty Bau SA	0,9–1,1 milliuns
Hew SA Cuira	0,8–1,0 milliuns
Schlub-Gruppa	0,7–0,9 milliuns
Foser SA	0,5–0,9 milliuns
Centorame SA	0,4–0,6 milliuns
Käppeli's Söhne SA	0,4–0,6 milliuns
Toldo-Gruppa	0,3–0,4 milliuns
Implenia Schweiz SA	0

Il di cura che la polizia è entrada

In gestiunari sa regorda da l'entschatta da l'inquisiziun da la cumissiun da concurrenza

DAD ANDREAS CADONAU / ANR

■ **La cumissiun federala ha terminà las inquisiziuns cumenzadas l'onn 2012 cun la publicaziun da las novissimas sancziuns che pertutgan per gronda part interpresas da lavurs da cuvida. Per in dals pertutgads regorda la publicaziun actuala a schabetgs d'avant sis onns. Els èn anc fitg prechents.** Il di dal mais avrigl da l'onn 2013 è extrem preschent al mainafatschenta dad ina firma da construcziun en il chantun Grischun activa en la sparta da la construcziun bassa, principalmain en la sparta da las cuvidas. Nus dain al gestiunari enconuscent a la redaziun il num fictiv Andreas Müller. Quel di dal mais avrigl da l'onn 2013 è la polizia entrada en biro da Müller ed ha annunzià ina retschertga da la cumissiun federala da concurrenza (Weko). La polizia e la represchentanza da la Weko han confiscà ils telefonins dal cader da la firma, scumandà al personal da telefonar, intercurri pults, ordinaturs e computers e schizunt svidà ils chanasters da palpiri. L'inquisiziun en il biro da Müller ha cuzà l'entir di. La scena descritta da Müller regorda in zichel a situaziuns nà da films criminals. Dentant nun è l'inquisiziun stada senza consequenzas personalas per il gestiunari. «Ei ha schon dau da patertergar.» Patertergar davart l'atgna rolla e la re-

sponsabladad persunala. Il post da mainafatschenta ha Müller surdà en auters mauns per pudair sa fatschentar cun l'inquisiziun da la Weko. Sin cussegliaziun giuridica è l'interpresa pertutgada sa decidida da denunziar sasezza per uschia cuntanscher schanetg finanziel. «A la Weko eran gia tut ils fatgs enconuschents». Il motiv da l'enconuschientscha da la Weko è da chattar en la glista da las firmas sancziunadas, Implenia SA, nulla sancziuns. L'interpresa Implenia ha

Daniel Blumenthal, il manader da l'interpresa Valaulta Berni SA: «Las interpresas sursilvanas n'èn betg pertutgadas.»

MAD

survi a la Weko sco perditga principala. Müller na snega betg dad esser stà cunscient dad agir ordaifer las premissas da la lescha da concurrenza cun las contractivas cun ulteriuras interpresas. «Nus eran pertscharts da quella situaziun.» El snega dentant ch'ills contacts tranter las firmas avevan il sulet motiv dad augmentar il pretsch per la lavur ed uschia las entradas.

Greva planisaziun

Müller regorda a la situaziun da sia sparta da construcziun cun bleras offertas da la primavera. Per ina firma in agir en la tschajera. Èn las offertas inoltradas memia autas ha l'interpresa pouca l'avur en il decurs da l'onn e memia blers lavurers. Èn las offertas dentant concurrenzablas ha l'interpresa ina massa lavur, memia paucs lavurers e po strusch dumagnar la lavur. Müller ha menziunà che la bransch na tradevia betg cumplainamain ils pretschs planisads en las offertas, ina concurrenza eria adina avant maun era pervia da firmas betg involvadas en las discussiuns da cunvegns. Müller ha regurdà als onns 80 dal tschentaner passà nua che las scuntradas tranter las interpresas eran normalitad e legalas. L'illegalitad è creschida cun ils onns cun pli severas restricziuns entras las revisiuns da la lescha da concurrenza. Oz vesa Müller en sia sparta da la bransch da construcziun in

grond respect en chausa cunvegns. Las interpresas han tema da denunziar da la concurrenza e discurs comunabels davart project e lavur èn tabu. En connex cun l'inquisiziun da la Weko han las interpresas activas en la sparta da la cuvida schizunt schlià lur organsaziun tetgala. Sulet intginas cun ina pli vasta sparta da construcziun èn organisadas via la Societad d'impressaris grischuns.

La Surselva nun è pertutgada

En las diesch diversas inquisiziuns e sancziuns da la Weko publicgadas dapi l'onn 2017 nun è da chattar ina suletta interpresa da construcziun sursilvana. Èn ils impressaris sursilvans pia pli undraivels u pli raffinads che blers ulteriurs collegas en il chantun Grischun? Ni in ni l'auter, manegia Daniel Blumenthal da la Valaulta Berni SA. El tschenta paisa sin la constataziun da pedar sco impressari e betg sco commender da la suprastanza da la Societad grischuna dals impressaris. El vesa la concurrenza da la bransch da construcziun en la Surselva per in buntant pli auta ch'èn ulteriuras regiuns grischunas. «Sche tschintg interpresas vulan exnum ina lavur manca la basa da discussiun davart pretschs.» Auter sa preschenta la situaziun sche sulet duas interpresas èn en concurrenza per ina lavur, manegia il gestiunari da l'interpresa da construcziun sursilvana.

Nagin cas spezial

Il chantun Grischun è pertutgà da quatter da las diesch inquisiziuns intradadas da la cumissiun da concurrenza. Quai inditgescha il cusseglier guvernativ Mario Cavigelli sin dumonda. Trater auter er entras l'inquisiziun gist publicgada che pertutga las interpresas da cuvida. Da bell'entschatta haja il chantun cumunitgà da betg acceptar talas cunvegns da submitiun, scriva il schef dal departament da construcziun, traffic e selvcultura.

Plinavant ha Cavigelli fatg attent a la retschertga administrativa surdada da la regenza a dus professers da dretg da la Universitad da Friburg e l'inquisiziun surdada dal cussegli grond ad ina cumissiun parlamentara cun sumeglianta incarica per eruir las circumstanzas da las cunvegns. La regenza saja fitg interessada vers ils resultats da quellas inquisiziuns e pronta da resguardar en l'avegnir enconuschientschas e recumondaziuns. En enconuschientscha actuala e generala saja la regenza da l'avis che sulet las instanzas da concurrenza cun lur instrumentari possian enconuscher cunvegns da pretschs. Talas cunvegns sajan in fenomen mundial ed en Svizra sajan plirs chantuns stads pertutgads da sumegliants inquisiziuns da la cumissiun federala da concurrenza. Uschia na possian ins betg discurre dad in cas spezial en connex cun il chantun Grischun.